

DEMOKRACIJA

Leto I. - Štev. 30

Gorica - Trst, 14. novembra 1947

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna št. L. 15.—
Naročnina: Mesečna L. 65.—
Pošt. šek. rač. št. 9-18127

Izhaja vsak petek

Trst 1920 - Trst 1947

Po prvi svetovni vojni smo se tržaški Slovenci takoj poprijeli dela na narodnem in kulturnem polju. Naše dramatično društvo, naši gledališki krožki, naše čitalnice, pevska društva in glasbene prireditve so družile in bodrile vse Slovence brez razlike stanu. V vseh teh naših zbirališčih in zaviših smo govorili svoj materin slovenski jezik in se zabavali ob zvokih slovenske in slovanske glasbe. Spominjam se veselice, ki smo jo priredili 1920. v »Narodnem domu« pri Sv. Ivanu. Vse je bilo veselo, praznično, razpoloženo, navdušeno in družila nas je ena misel in ena zavest, da smo vsi bratje istega rodu in iste krvi. Na zabavo sta prišla slučajno tudi dva italijanska vojaka, ker sta slišala iz ulice radostno razjajanje. Pridružila sta se nam in mi smo ju sprejeli rade volje v svoj krog, ker sta uživala in se veselila z nami ob naši pesmi in naši glasbi. Ko sta odhajala, sta se zahvalila za lep večer in dejala, da bi bil vnebovpijoči greh prepovedati tako slovensko petje in slovensko glasbo, kakor so hoteli nekateri prenapeteži. Vendar se bojita, da se ne bo več dolgo razlegala slovenska pesem po Sv. Ivanu. Te besede nam niso šle v glavo, nismo verjeli, da bi kdo mogel zabraniti nedolžno veselje pesem. Ali bile so vendar proroške besede. Prišel je fašizem in teror, zagoreli so naši »Narodni domovi« in naša pesem je utihnila.

Prišla je druga svetovna vojna in z njo je prišel up na naše vstajenje, na rešitev izpod fašizma. S trepetajočim srcem smo sledili vojnemu dogodku, bili smo priče vstopa v vojno fašistično Italijo ob strani Nemčije. Ta Mussolinijev korak je podpirali naše nade, ker smo verjeli v pravično zmago naših zaveznikov. Osnovale se je slovenska Osvobodilna fronta. V Trstu, na Krasu, na Vipavskem, povsod jo je narod pozdravil, podpiral, se zanj žrtvoval, ker smo verjeli, da je to naša narodna fronta. Za nas Primorci so bili njeni borci »četniki«. Le pod tem imenom smo jih poznali in podpirali, kot narodne borce proti fašizmu. Ali pričele so prihajati s Kranjskega čudne vesti. Tam so imenovali borce »partizane«. Od tam so pričeli prihajati v naše kraje novi »komandirji«, politični komisariji in Osvobodilna fronta je postala za nas zagonetka, neznanica, prava tajinstvena egiptovska sfinga. Koliko tisoč naših ljudi je šlo v boj, v zapore, v fašistično in pozneje v nemško pregnanstvo, ker je podpiralo Osvobodilno fronto. Toda oni, ki so se vrnili domov, so bili razočarani in prevarani, ker niso trpeli in se borili za našo sveto narodno stvar, ampak za komunistični pohod. Kako so imeli prav oni naši redki prijatelji, ki so že med vojno svarili: samo da se ne bi izpridila Osvobodilna fronta.

Prišel je maj 1945, prišel

V nedavno podpisani mirovni pogodbi med bivšimi vojnimi zavezniki in Italijo je tudi določilo o izmenjavi kmečkih pridelkov med jugoslovanskimi in italijanskimi obmejnimi področji, oziroma med Svobodnim tržaškim ozemljem in obmejnimi področji Jugoslavije in Italije. Pomen tega važnega določila za gospodarske koristi in potrebe vseh krajev Primorske je v dejstvu, da se ne bi preprežala v bodočnosti — z novimi umetnimi mejami — naravna zveza, ki je obstojala stoletja med posameznimi predeli Primorske. Z eno besedo, pogodba ne želi, da bi se zaradi nove razmejitve porušila močna gospodarska povezanost teh krajev. To je pa obenem jasno priznanje, da je bila razkosnost Primorske kot gospodarske enote velika krivica in politična pogreška. Povezanost vseh predelov je v korist prebivalcev vseh narodnosti tega ozemlja, brez ozira na novo državno pripadnost. Gospodarstvo teh predelov se je izoblikovalo v teku preteklih stoletij v skladnosti z medsebojnimi potrebami. Mesta so potrebovala deželo in dežela je potrebovala mesta.

Temeljne gospodarske potrebe držav in narodov slone v mednarodnih odnosih na neizogibnem kompromisu, ki gre vedno preko osebnih koristi, pa tudi preko koristi ene stranke ali ideologije, če ta noče priti v tragično protislovje s koristmi ljudskih množic, katere vsaj navidezno predstavlja. Ker smo bili Primorci proti svoji volji razkosani na tri države in delno odtirani od naravnih središč, moramo nadaljevali z gospodarsko povezanostjo s področji, od katerih smo bili nasilno odtirani. To smo dolžni tudi v primeru, če si ustvarimo nova tržišča in deželna središča, kar seveda ni tako lahko, niti ne časovno tako blizu.

Gospodarska avtarkija ali samozadostanje je nezdrav pojav v vsaki družbi, še bolj pa v socialni skupnosti. Še manj se pa sklada s pojmom mednarodnega bratstva — fratellanze — o kateri se toliko govori in piše, pa — žalibog — le govorijo in piše... Zavedni Slovenci se morajo predvsem zavedati dejstva, da živi na vseh treh področjih razkosane Primorske naš narod, ki mora medsebojno vzdrževati najtesnejše kul-

je konec vojne na bojiščih. Pričakovali smo miru, vstajenja in novega življenja. Upali smo, da prične zopet ono naše narodno življenje tam, kjer je bilo presekano od fašizma pred 25 leti. Ali same prevare. Mesto naših narodnih društev, sami komunistični UAIŠi in SLAIU, kjer se skoro ne čuje več naša slovenska govorica. Nedavno sem bil zopet pri Sv. Ivanu, v gostilni, kjer se je nekdanja glasila samo izbrana slovenska pesem in slovenska glasba. Žalibog, ni bilo več slišati onih naših pesmi, ni bilo one naše to-

turne stike, pa tudi silno važne gospodarske odnose, je, ker je gospodarska neodvisnost predpogoj narodne samostojnosti.

Ko so 15. septembra letos jugoslovanske čete prišle na nove obmejne postojanke, so komunistične oblasti, ki se tako rade imenujejo tudi »ljudske«, že takoj drugi dan hermetično zaprle mejo za ves osebnost in trgovinski promet. Do danes se položaj ni mnogo spremenil. Le redki prebivalci iz bivše cone »B« in »A« dobe dovoljenje, da smejo preko meje, ki je postala prava »železna zavesa«. Primorsko ljudstvo je zaradi teh ukrepov nevoljno, ko ne more več po svoji volji v svoja naravna središča. Odpreti bi morali, ne pa ozkosrčno zapirati meje, ki nas delijo. Samo kratkovidna politika strankarskih koristi, ali utopistična politika časovno oddaljenega ideala o svetovnem bratstvu, ki se smešno izživlja v novem sovraštvu, nas lahko oddalji od temeljnih potreb našega ljudstva. Te potrebe niso potrebe bodočnosti, temveč dnevne življenjske potrebe primorskega ljudstva!

Na drugi strani pa vidimo in primerjamo pametno postopanje italijanskih oblasti, ki ne delajo na novi meji med Trstom in Italijo prav nikakih zaprek. Tržačani lahko potujejo s svojimi osebnimi izkaznicami brez vsake ovire po vsej Italiji. Ta prostost napravljajo vtis, da je Trst z Italijo eno državno telo, kar je v veliko podporo italijanskemu narodnemu čustvovanju.

Slov. demokratska zveza za STO za slovenske šole

Predstavniki Slov. demokratske zveze so ponovno posredovali pri višjih zaveznikih oblastih za slovensko šolstvo in zlasti za ustanovitev slovenskega učiteljskega v Trstu.

Dr. M. Krek v Ameriki

Dr. Krek je odpotoval v Ameriko proti koncu septembra. 27. septembra, prav na svojo petdesetletnico je dospel med slovenske rojake v Clevelandu, ki so ga pozdravili kot edinega priznanega voditelja slovenskega naroda ter takoj priredili veliko zborovanje, na katerem je bila glavna točka Krekov govor.

Zborovanje se je vršilo dne 1. oktobra v veliki dvorani pod cerkvijo sv. Vida. Dr. Krek se je predstavil: »Pred vami stoji državni in narodni izdajalec in vojni

ple glasbe, ki so dvigale človeka iz vsakdanjosti v višave in so bile vsakemu Slovincu v ponos. Orkester je bil, toda udarjal je ono: »Pojd' no sem... in pivci so sekundirali: »Mi col mus, ti col tram, andemo a Servola domou«. To ni samo pri Sv. Ivanu, ampak tudi drugod po tržaških predmestjih.

To so plodovi »fratellanze«, ki nam jo je prinesla »Osvobodilna fronta« z UAIŠi in SLAIU. Kako dolgo bomo Slovenci še trpeli to zlo na svojem telesu? M. F.

nju, pa tudi pojmu o svobodi. Kaj pa mi? »Svetovno razgledani« politiki nove Jugoslavije so zaplankali svoje meje, da se zdi le 6 km oddaljena Sežana nekje za Uralom. Res lep uspeh in sijajna podpora mednarodnemu bratstvu. In verjetno je to komaj začetek »dobrih odnosov«. Tako nekako obetajo našemu ljudstvu »tam preko«. Ubojga in trhla ideja, ki se boji dotika s svetom, ki je nezaučna proti svojim državljanom, ker misli, da bi jih pogled v sosedove prilike in življenje lahko izpridil in odtrgal od edino zvečičavnega kolektivnega gospodarstva!

Potem pa širijo v opravičilo svoje čudne gospodarske politike nesmiselne laži, češ, da ovira promet med področji zaveznika oblast. Vsak naš človek pa ve že iz izkušnje, da to ni res. Vedno so naši ljudje lahko odnašali iz Trsta in Gorice na svoje domove vse, kar so nakupili. Le strah, da jim jugoslovanske oblasti na meji ne odvzamejo nakupljenih predmetov, jih je zadrževal pri nakupih. Vedeli so, da jih bodo tovariši in tovarišice na meji pretipali do kože. Pregledi so bili in so še na jugoslovanski strani zelo podrobni in malenkostni, medtem ko so na zavezniki strani hitri in velikopotezni.

Tak je resnični položaj v Primorju, kjer se meje prepletajo kot pajčevina, dve leti in pol po strahotni osvobodilni vojni in po podpisu mirovne pogodbe.

Tržaški.

popolna pravna nesigurnost. Nobena postava ne drži! Ni možnosti obrambe in zagovora. Nihče ne ve, kdaj ga zgrabi tajna policija. Sodniki, ki so sodili po zakonu in svoji vesti, so bili sami obsojeni. Odvetnik ne sme govoriti v korist obtoženca. Samo to velja, kar zahteva partija.

Strašne posledice bo imela komunistična vzgoja. To je vzgoja za surovost, za laž in hinavščino, za sovraštvo. To je vzgoja za revolucionarjev in sužnje. Bog nas varuj, če bo to več let!

Verske svobode v Jugoslaviji ni. Ako je pa kdo prepričan, da je verska svoboda v tem, da je nadškof Stepinac v ječi še živ, da v Sloveniji cerkve še stojijo in da ljudje smejo včasih ven in noter, potem se z njim ni mogoče pogovarjati o verski svobodi.

Vsi vemo, kako velik del svobode pomeni svoboda tiska. Pravica, da smeš zapisati, kar misliš, in da preko tiska javnosti sporočiš svoje mnenje o vseh stvareh in o vseh vprašanjih, je bistvena opora svobodnega demokratičnega udejstvovanja v javnem življenju. Take pravice in takega tiska v Jugoslaviji ni. Noben človek nima možnosti, da bi objavil eno svojo svobodno misel.

Strašna stvar je komunistično uničevanje časti dela in svobodnega delavca. To je najmanj, da se v komunistični državi vsak štrajk kaznuje s strelji. Delavec je suženj svoje usode. Vsa večja podjetja so v državni upravi. Kamorkoli se delavec obrne, ga spremlja tako zvana politična kvalifikacija političnega tajnika. Delodajalca sploh menjati ne more. Vrti se kot v začaranem krogu, iz katerega ne more ven. Ni čuda, da je že toliko delavcev in celo starih predvojnih komunističnih voditeljev prišlo pred sodišča in v zapor, ker so si upali odpri usta prav v tem vprašanju.

Kmet mora oddati svoje pridelke po predpisih krajevnih komisarijev. Podjetja so bila vzeta lastnikom, ki so srečni, če so lahko ostali v bivših svojih tovarnah in ustanovah kot uslužbenci. Ta reforma ni doslej rodila za nikogar nič dobrega: ne za državo ne za podjetja ne za delavstvo. Samo eno je: komunistični komisar ima neposredno oblast in komunistična stranka drži vse v gospodarski odvisnosti — pa naj vse drugo vrag vzame.

Ob koncu je dr. Krek sporočil zborovalcem, da so bile med vojnjo vse slovenske demokratične skupine (Slov. ljudska stranka, demokratično liberalna stranka in socialistična stranka) združene v politični borbi za narodni obstoj. Organizirale so Narodni odbor za Slovenijo, ki še danes obstoji in ki ga slovenska javnost priznava za vodstvo in zastopstvo vseh demokratičnih Slovencev.

Poslušalci so pazno sledili govornikom izvajanjem ter so ga ob koncu nagradili s toplim in živahnim ploskanjem v prepričanju, da bo dr. Krek veliko lahko storil za rešitev nujnih slovenskih vprašanj.

Brž po tem zborovanju se je dr. Krek podal v Washington, kjer se je razgovarjal z dr. Vladom Mačkom, predsednikom Hrvatske kmečke stranke, z dr. Konst. Fortićem, bivšim poslanikom v Washingtonu, in z Lijo Šumenkovičem, bivšim poslanikom v Ankari. Sestal se je tudi z bivšim ogrskim ministrskim predsednikom Nagyjem, z zastopnikom bolgarske kmečke stranke Dimitrovom, z zastopniki Poljakov, Rumunov in drugih narodov, ki žive pod jarmom komunistične diktature. Poleg tega se je srečal z uredniki največjih ameriških listov v New Yorku in Washingtonu. Povsod je bil ljubeznivo sprejet.

Od srede do srede

6. novembra: Poročevalec ameriške vlade je izjavil, da bodo Združene države naklonjene ustanovitvi neodvisne vlade v zahodni Nemčiji, v primeru, če bi se zunanji ministri ne sporazumeli o rešitvi nemškega vprašanja. — Byrnes je pred predstavniki protestantske cerkve izjavil, da je dolžnost Združenih držav, da rešijo svet pred Sovjetsko zvezo. — Sovjetska napadalnost se bo zmanjšala — je dejal Byrnes — če bodo Združene države prispevale k svetovni gospodarski obnovi. — Romunska zbornica, v kateri prevladujejo komunisti, je izglasovala nezaupnico zunanjemu ministru Tartarescu; Tartarescu so obdolžili, da je izdal državne tajnosti tujim silam. — Namestniki zunanjih ministrov so razpravljali o političnem stroju Nemčije, o postopku za pripravo mirovne pogodbe z Nemčijo in oškodnini državljanom Združenih narodov, katerih imetje v Nemčiji je bilo uničeno ali zaplenjeno na račun vojne oškodnine. — Na zasedanju političnega in varnostnega odbora ZN so s 43 glasovi proti 6 in 6 vzdržanimi odobrili načrt za ustanovitev »male skupščine« Združenih narodov; predlog za ustanovitev »male skupščine« je predložil ameriški zunanji minister Marshall, njegov glavni namen pa je, da omeji oblast pravice »veta« Sovjetske zveze v Varnostnem svetu. — Molotovljeva izjava na proslavi 30. obletnice oktobrske revolucije, posebno pa izjava o atomski bombi, je vzbudila veliko presenečenje v krogih Združenih narodov, čeprav ne polagajo nanjo prevelike važnosti; izjavo imajo bolj za sovjetski poskus, da bi ustvarili primerno ozračje za konferenco zunanjih ministrov v Londonu.

7. novembra: Ameriški delegat pri Združenih narodih v komisiji za atomsko energijo je označil za »neresnično« izjavo sovjetskega zunanjega ministra Molotova, da bi Združene države in Velika Britanija preprečile v organizaciji Združenih narodov sporazum o prepovedi atomskih orožij. — Sovjetska zveza je ponovno odklonila Veliki Britaniji plačati več kot polovico obroka od dolga, ki je nastal v breme Sovjetske zveze med vojno; Sovjetska zveza je plačala samo 900.000 šterlingov, namesto 1.800.000 šterlingov; obrok je zapadel 1. novembra. — Češkoslovaška narodna socialistična stranka je izdala razglas, v katerem zahteva, naj češkoslovaška zunanja politika temelji na Masarykovih in Beneševih tradicijah. — V Bukarešti so objavili imena novih ministrov, ki bodo zamenjali štiri odstopivše liberalne ministre; za zunanjega ministra so določili voditelja romunske komunistične partije Ano Paukerjevo.

8. novembra: Na zasedanju političnega odbora ZN je ameriški zastopnik Stevenson napadel izražanje pravice »veta« s strani Sovjetske zveze in je izjavil, da so Združene države pripravljene sprejeti odpravo »veta« glede prošnje za pristop k Združenim narodom. — Na konferenci mednarodne vzgojne, znanstvene in kulturne organizacije ZN, ki je v Meksiku, so sprejeli Italijo, Avstrijo in Madžarsko za nove članice omenjene organizacije. — Bivši podtajnik ameriškega zunanjega ministra Sumner Welles je izjavil, da bi obnovitev združene Nemčije pod centralizirano vlado privedla do razbitve sovjetskega sistema do obal Atlantika. — Avstrijskim obmejnimi stražam se je na avstrijsko-madžarski meji predalo 84 obojnih madžarskih vojakov, ki so izjavili, da so zapustili Madžarsko iz političnih razlogov. — Odbor ameriškega trgovskega ministra Harrimana je zaključil poročilo o izvedbi Marshallovega načrta za pomoč tujini in ga predložil predsedniku Trumanu.

9. novembra: V balkansko komisijo ZN, ki so jo ustanovili kljub sovjetskemu nasprotovanju, so Avstralija, Mehika in Kitajska imenovala svoje člane; v komisiji bo 11 članov, ki se bodo zbrali v Atenah 21. novembra, nato pa bodo odšli v Solun, kjer bodo začeli z delom 24. novembra. — V francoskem sindikalnem gibanju je nastal odkrit razkol, ko je 200 članov glavne delovne zveze ob-

Od srede
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

javilo, da se komunisti poslužujejo sindikalne organizacije v svoje politične namene. — Po veljnih ameriških sil v Nemčiji general Lucius Clay je naslovil na svoje čete govor, v katerem opozarja vojake, naj bodo na straži in pripravljeno braniti svoj način življenja z vsemi razpoložljivimi sredstvi. — Gospodarski oddelek ameriške vojske vlade v Nemčiji je objavil 40.000 besed dolgo poročilo, v katerem poroča, da je Sovjetska zveza od konca vojne odpeljala iz sovjetskega področja v Nemčiji raznega blaga v vrednosti ene milijarde in pol dolarjev.

10. novembra: Britanski ministrski predsednik Attlee je na banketu ob namestitvi novega londonskega župana protestiral proti neprestani poplavi sovjetskih psov proti britanskemu ljudstvu in vladi, ki ju Sovjetska zveza označuje za imperialiste, vojne hujskače in izdajalce. — Pred političnim odborom ZN so odobrili predloge za ponovno preučitev prošnje za pristop med Združene narode Italije, Irske, Portugalske, Transjordanije in Finske. — Grški zunanji minister Tsaldaris je izjavil, da je Grčija pripravljena obnoviti diplomatske odnose z Bolgarijo, kljub temu, da „slednja ni pokazala, da ima namen pozabiti svojo slabo preteklost.“

11. novembra: Britanski krogi se ne strinjajo s predlogi, katere je predložil Molotov glede prednosti mirovne pogodbe z Nemčijo v zvezi z avstrijsko mirovno pogodbo; to imajo za prvi znak, da bo na prihodnjem zasedanju zunanjih ministrov zelo težko priti do sporazuma med štirimi vele-silami. — Moskovski dopisnik pariškega večernega časopisa „L'Intransigeant“ je javil, da so v Sovjetski zvezi 15. junija napravili prvi polzkuš z atomsko bombo, ki je tehtala komaj 6 kg; isto poročilo nadaljuje, da so sovjeti pet let za Američani pri izdelavi atomske bombe in da v sedanjem trenutku nimajo niti najmanjše možnosti, da bi jo izdelovali v večjih množinah. — Rumunski liberalni poslanci so na zasedanju stranke sklenili voditi opozicijsko politiko proti sedanjim vladam. — V poročilu senatnemu odboru za mednarodne odnose, je Marshall izjavil, da bo vlada zahtevala 350 milijonov dolarjev za pomoč Kitajski in da bodo verjetno rabili nadaljnje fonde za pomoč Grčiji in Turčiji. — Voditelj romunske kmetijske stranke dr. Iulija Maniuja so obsodili na dosmrtno prisilno delo; na isto kazen so obsodili tudi podpredsednika stranke Jona Mihalacheja.

12. novembra: Posebni namestniki zunanjih ministrov so zaključili razpravljanje o postopku za sestavo nemške mirovne pogodbe, ne da bi prišli do sporazuma. — Indija je sklenila umakniti svojo kandidacijo v Varnostnem svetu, da bi s tem omogočila izvolitev kake slovenske države. — Britanska spodnja zbornica je sprejela v bistvu vladni načrt, ki zmanjšuje oblast lordske zbornice. — Rumunski kralj Mihail je odpotoval na poroko angleške princese Elizabete v London. — Marshall je v odboru za zunanje zadeve ameriškega parlamenta izjavil, da ima namen na bližnjem sestanku zunanjih ministrov štirih velesil ponovno predložiti ameriški načrt za štiridesetletno nenapadljivo pogodbo proti Nemčiji. — Združene države bodo verjetno protestirale proti obsodbi romunskega protikomunističnega voditelja dr. Maniuja. — General De Gaulle je imel tiskovno konferenco, na kateri je izrazil upanje, da bodo sklenili zvezo med Združenimi državami, Veliko Britanijo in Francijo za ustavitve komunistične grožnje in za pospešitev evropske obnove; De Gaulle je izjavil, da predstavlja Sovjetska zveza bolj kakovat kot druga država v teku zgodovine, vstevši Hitlerjevo Nemčijo — največjo grožnjo za obstoj Francije; ob koncu konferenca je voditelj Francoske narodne skupnosti dal naslednjo izjavo: „Morje je zavalovilo; valovi bodo vedno večji in končno bodo preobrnili vse; obžaluje samo tiste, ki ne morejo razumeti; tiste, ki se bodo upirali, bodo odstranili.“

Krvnik koroških Slovencev obsojen na dosmrtno ječo

V Celovcu se je po dobrih dveh tednih končala razprava proti vojnemu zločincu Alojziju Maier-Kalbitschu (Kalbiču), o čigar zlodejstvih smo v „Demokraciji“ poročali. Kalbič je bil obsojen na dosmrtno ječo, zaplemo celotnega premoženja in poravnava sodnih stroškov.

Neopažena obletnica

Kje je naš urednik dr. Andrej Uršič?

Ugrabljen je bil 31. avgusta, od tedaj ni o njem nobenega glasu.

Dobro poučeni „Primorski dnevnik“ ima gotovo točna poročila, njegova dolžnost je, da slovensko javnost obvesti, saj zgovornosti mu ne primanjkuje.

vojske, se poražen vrača v inozemstvo, ki mu danes ploska k njegovi pokori kot mu je ploskalo ob početku njegove neplodne akcije. Naj nam zadostujejo ti primeri. Petkov, Maniu, Tatarescu, Nagy itd. so drugi člani v tej verigi demokratičnih trpinov.

Vendar pri vsem tem še ni razloga, da bi demokrati vzhodne in južne Evrope obupali. V najhujših porazih se običajno srečava kal zopetnega dviga, posebno tu ko gre za stvar, ne pa moralen poraz. Iz porazov črpajo narodi večje nauke in sile za bodočnost kot pa iz zmaga. Zelim, da bi zapadni svet uspel izvesti tak močan preporod, kakršen je potreben po vseh teh položajih, katere je v stvarnosti njegova politika utrpela v jugovzhodni Evropi. Tu, na meji interesnih območij

Vzhoda in Zapada s posebnim zanimanjem sledimo poteku razčiščevanja, ki po stopoma postaja vedno močnejši in izrazitejši. Imamo pa eno željo: nihče naj ne meče očitkov na razne narode jugovzhodne Evrope, ki se nahajajo kot ne prostovoljne žrtve na oni strani! Ne sme se zgoditi, da bi bili ti narodi najprej žrtve napačnih političnih računov, nato pa še sovraženi in prezirani od onih istih narodov, ki so k temu stanju pripomogli. In med te žrtve spada tudi Jugoslavija. Tudi Italijani radi po krivem istovetijo jugoslovanski narod s sedanjim jugoslovanskim komunističnim režimom. Njim samim pa ni prav, ako nekdo trdi, da ni bilo razlike med fašizmom in italijanskim narodom.

POLITIČNI OBZORNIK:

Nova komunistična taktika v Evropi

Znani ameriški časninar Walter Lippmann je pred kratkim objavil v listu „Washington Post“ članek z naslovom »Sovjetska zveza je zgubila vojno v Evropi«. Lippmann pravi v tem članku: »Nova komunistična taktika v Evropi, v katero spada umor voditelja bolgarske kmetijske stranke Petkova ter odločnost streti vsako opozicijo na svojem področju, je taktika poraza in obupa. Lippmann nato nadaljuje: »Največji vtis, ki sem ga dobil po potovanju v vzhodni in zahodni Evropi ter v Nemčiji je, da so sovjeti zgubili politično vojno in da se tega zavedajo. Postek dogodkov v zahodni Evropi je znak, ki morda še ni dokončan in zaključen, ki pa vendar predstavlja neko stvarnost in ta stvarnost je, da visoko razvitih držav ni mogoče pridobiti s komunistično propagando ter s pronicanjem komunizma. Te države ne odgovarjajo na lakoto, inflacijo ali na nesposobnost svojih vlad s tem, da bi njihovo ljudstvo stopalo v komunistično stranko. To ljudstvo se obrača na desno, ne na levo. Komunisti so povsod manjšina, ki se lahko polasti oblasti v moderni državi le takrat, če ima za seboj armado, ki nasilno zlomi opozicijo. Komunistična stranka, ki ne more nikdar dobiti več kakor 30% glasov pri volitvah v kaki zahodni državi, se ne more polastiti državnih oblasti s stankami in s sabotažjo. Politika stranke bi se morala nasloniti na večino oborožene sile, da bi lahko premagala to opozicijo. V zahodni Evropi se to še ni zgodilo. Upam si celo reči — pravi Lippmann — da se to ne bo zgodilo, dokler bo rdeča armada trdno privezana ob črti Stettin-Trst. Zdej je privezana na črto ne zaradi naših kopenskih sil, ki jih imamo v Evropi, temveč zaradi celotne naše moči. Zdej je jasno, da vemo, kje in kako naj uporabimo svojo udarno silo, če bi rdeča armada ali Titova armada prekorajčila vojaško mejo. Če gledamo nazaj, potem mislim, da lahko rečemo, da je bilo napredovanje komunizma v zahodno Evropo

ustavljeno, ko smo poslali bojno ladjo »Missouri« v vzhodno Sredozemlje. To se je zgodilo, ko je sovjetska propaganda postala besno protiameriška. Ta srd se je rodil iz neuspeha ter iz spoznanja, da je bila rdeča armada v Evropi prehitena. Zdi se mi, da je Kremelj spoznal svoj položaj vsaj zadnjo pomlad, iz več virov sem izvedel, da so bili francoski in italijanski komunistični voditelji letošnjo pomlad postavljeni pred tajno sodišče in obtoženi neuspeha. To je storil neki visoki uradnik sovjetske komunistične stranke. Očital jim je, da so sodelovali s socialisti, krščanskimi demokrati in liberalci in da jim ni uspelo spraviti Francijo in Italijo v področje sovjetske diplomacije. Ukazano jim je bilo, naj prenehajo s sodelovanjem, ter se borijo proti socialistom in progresivnim elementom. Postati morajo bolj tekmujoča in borbeno revolucionarna stranka. Kaže, da je tako imenovana kominforma, nova komunistična internacionala s sedežem v Beogradu, zrasla iz tega položaja. To se pravi z drugimi besedami, da Kremelj misli, da je zgubil politično vojno v zahodni Evropi in da jo uturene polagoma celo izgubiti v vzhodni Evropi, če ne poostri svoje taktike. Temu je sledil sklep za uničenje vse opozicije na lastnem področju in za izročitev vzhodne Evrope v roke nepostupljivih in zvestih vlad in za izločitev vsega, kar je želelo sodelovati z zahodom. Po mojem mnenju je bil v tem razlog za usmritev voditelja bolgarske kmetijske stranke Petkova in za preganjanje Maniuja, Mikolajczyka ter jugoslovanskih kmetičkih voditeljev. Ta korak je bil namenjen ne le ustrahovanju opozicije, marveč tudi temu, da bi bil čim bolj nepremostljiv prepad med ljudmi, ki vodijo vzhodne vlade ter med zahodnimi narodi. To je taktika poraza, in celo obupa. Ta dejanja govorijo glasneje kakor skrajno glasne besede gospoda Višinskega. To niso dejanja velesile, ki bi upala v uspešnost svoje poti.

Darujte za tiskovni sklad „Demokracije“, edinega slovenskega političnega demokratičnega glasila.

Kako gledajo socialisti na obnovev kominterne

Dopisnik ameriške revije »Newsweek« poroča, kako so berlinski socialisti sprejeli obnovev kominterne, ki je napovedala gospodarsko in politično vojno ZD ter je obsodila tiste socialiste, ki se niso hoteli združiti v skupen blok s komunisti. Omenjeni dopisnik piše med drugim: »Bivši stari komunist je odložil časopis, pokazal s prstom na naslov »Obnova kominterne« ter vprašujoče rekel: »Kako je mogoče obuditi k življenju nekaj, kar nikdar ni bilo mrtvo? V vsem tem ni nič novega«, je rekel. Kaj pa pomeni nova kominterne? Strožje nadzorstvo Moskve nad svetovnimi komunističnimi strankami, katere Moskva že itak ves čas strogo nadzira, nadalje fanfaro proti imperializmu, ki naj zakrije sovjetski imperializem ter končno... internacionalo, v kateri naj zberejo najbolj borbeno komunistične stranke Evrope. Po njegovem mnenju je za novi beograjski informacijski biro značilno dejstvo, da je imela Moskva zadnje čase strašne težave z nasprotujočimi si nacionalističnimi interesi komunističnih strank 9 držav, ki so zastopane v novi kominterni.

Pa tudi to je le bolj pesek v oči. Kremelj ni bil nikdar v resnih skrbih zaradi nasprotij med komunističnimi strankami evropskih držav. To je le korak, ki ga je narekovala oportunistična demagogija, da bo Kremelj lažje izvajal svojo propagando ne v omenjenih 9 državah, kjer je komunistični svet izven žične ovire, ki jo z lepšimi besedami nazivamo »železna zavesa«. Zato je Kremelj ustanovil informacijski biro za komunistične stranke prizadejih 9 držav, kar pomeni najbolj ciničen poskus, dati zunanji videz, kakor da so ta nasprotja mnogo manj kakor v resnici so — to je nekaka notranja vojna med dvema krde-

loma političnih volkov. V proglasu, ki so ga objavili komunistični voditelji po svojem sestanku na Poljskem, so proglasili za svojega resničnega sovražnika nekomunistično levico, kakor so delali v Nemčiji v letih 1931 do 1933 in so na ta način dejansko pripomogli do tega, da se je lahko Hitler povzpela na oblast. Steer pa je častno — nadaljuje, omenjeni socialist — če te komunisti imenujejo »izdajalca«: Bevin, Attlee, Blum, Saragat in Schumacher se lahko čutijo počašene. Končno je tudi prav, da veš, kje imaš prijatelje in kje sovražnike. Sporočilo o na novo ojačeni komunistični »fronti« proti imperializmu je na posebno zanimiv način objavilo časopisje, ki izhaja na sovjetskem področju Nemčije. Zahodno usmerjeni listi so prisneli to novico na prvih straneh, sovjetsko usmerjeni tisk pa jo je nekam bolj skrivaj. Glasilo Rdeče armade »Taegliche Rundschau« jo je objavilo na drugi strani, ostali komunistični listi pa so jo objavili z naslovom »V boj za mir in proti imperializmu«. Ko je začel naraščati odpor proti novi kominterni, so se berlinski komunisti postavili v vlogo užaljene nedolžnosti ter spraševali, kaj pa so delali socialisti v Zurichu. Ali niso ustanovili tam nove socialistične internacionale? Za tem grmom tiči zamelec. Poleg borbe proti uspehu Marshallovega načrta v Evropi je namen nove kominterne borba proti evropskemu socializmu, ki je Sovjetom zelo na živce. Dejstvo, da so tudi vzhodne države želele sodelovati pri Marshallovem načrtu, da britanski, francoski in v znatni meri tudi italijanski socialisti navdušeno podpirajo Marshallov načrt, vsa ta dejstva so v Kremlju zbudila bojazen, da bi utegnili evropski socialisti zmagati v psihološki in materialni bitki za naklonjenost evropskih delavcev. Ta bojazen je privedla Kremelj do tega, da je najmočnejšim socialističnim voditeljem v Evropi vzdal naziv »izdajalce«.

TISKOVNA KONFERENCA PRI GENERALU GAITHERJU

Pretekli petek je imel višji častnik za civilne zadeve ZVU general Ridgely Gaither tiskovno konferenco. V uvodnem govoru je med drugim dejal, da bo napravil vse, da bodo na tržaškem področju zagotovljene prebivalstvu osnovne svoboščine: svoboda pred strahovanjem in pred bedo, svoboda besede in vesti. Nato je odgovarjal na posamezna vprašanja, ki jih je bilo precej.

Zastopnik dnevnika »Il Lavoro« je želel vedeti, ali bo izdan odlok, ki bo dovolil članom stavkovnega odbora iz julija 1946 po vrate v Trst. Odgovor se je glasil, da ne, ker so zaporna povelja še vedno veljavna.

Na vprašanje glede dvojezičnosti na tržaškem ozemlju je general odgovoril, da se to vprašanje in z njim zvezane težave preučujejo. Ni pa še odločeno, ali bo to izvedla začasna uprava.

Tretje vprašanje je zadevalo sodelovanje tistih političnih skupin v javni upravi, ki doslej v upravnih telesih niso bile zastopane. General je dejal, da je Zav. voj. uprava pripravljena preučiti, v koliko bi se sedanja sestava krakovne uprave lahko razširila. Vendar pa Zav. voj. uprava vztraja pri tem, da morajo prej biti dani konkretni dokazi resnične lojalnosti in duha sodelovanja med vsemi udeleženci, in sicer ne le na tem polju, ampak tudi na drugih. Dokler se to ne zgodi, Zav. voj. uprava ne bo pospeševala vključitve tistih elementov v krakovno upravo, ki več kot dve leti ne samo da niso hoteli sodelovati, ampak so celo kazali sovražnost

nasproti Zav. voj. upravi. Pri razpravljanju o gospodarskih vprašanjih je gen. Gaither opozoril na pogajanja z državami v zaledju. Tako je odpadla možnost prevoza premoga in drugih dobav, ker je ravno v času tozadevnih pogajanj izbruhnila splošna tridnevna stavka. Avstrijske oblasti so izjavile, da ne mislijo več na prevoz skozi tržaško pristanišče.

Glede fašističnega zakona o poitalijancemstvu slovenskih priimkov je general izjavil, da bo ta zakon spremenjen tako, da bo vsakdo lahko izbral tisto obliko imena, ki mu bo bolj všeč.

»Primorski dnevnik« se je dotaknil gledališkega vprašanja. Slovensko gledališče nima primernega prostora za svoje predstave. General je svetoval, naj odbor slovenskega gledališča predloži načrt za zgradnjo gledališča na pripravnem kraju mesta.

Ob zaključku je general Gaither izjavil, da veruje v svobodni demokratični tisk. Dve leti Zav. voj. uprave sta jasno dokazali strpnost do tiska in svobodo izražanja, in to v dosti večji meri kot v kateri koli drugi državi v Evropi. Nato je dejal, da svobodni in demokratični tisk pomeni dosti več kot samo osnovno pravico objavljanja brez vsake cenzure. Predstavniki svobodnega tiska niso odgovorni samo za to, da javnost obveščajo, ampak tudi za to, da jo obveščajo točno. Če bodo hoteli grajati, jih ne bo pri tem nihče oviral, vendar pa naj pazijo, da bo graja pravična, poročila točna in delo konstruktivno.

Zakaj zahtevamo posebni statut?

Vrnejo naj se nam že pridobljene pravice.

Ko Slovenci zahtevamo deželno avtonomijo s posebnim statutom ne prosimo prav za prav nič novega; nobenih »novih« prav, ampak samo to, kar smo že imeli in uživali. Znano je vsakomur, ki je rojak iz teh krajev, da je bila goriška dežela v Avstriji avtonomna z deželnim odborom v Gorici. Po določitvi santgermanske pogodbe je Italija sprejela obvezo tako avtonomijo spoštovati in ohraniti, ker je tvorila pridobljene pravice (diritti acquisiti) prebivalstva na tem ozemlju. Toda zgodilo se je, da je fašizem deželno avtonomijo ukinil in s tem kršil mirovno pogodbo. Enostranska kršitev sprejetih obveznosti se mora danes popraviti. Kolikor vidimo in slišimo je tudi italijansko prebivalstvo naklonjeno avtonomiji. Protivito se le tisti Italijani, ki nočejo avtonomije samo zato, da bi je ne dobili tudi Slovenci, ali pa zato, ker so vajeni živeti pod jarmom centralizma in nimajo pojma o deželnih, krajevnih in osebnih svoboščinah.

POPIS TUJCEV

Bivši italijanski državljani za sedaj ne pridejo v poštev

Iz pojasnil, ki smo jih dobili na goriški kvesturi v zadevi popisa tujih državljanov, sledi, da se tisti italijanski državljani, ki so po določitvi mirovne pogodbe to državljanstvo izgubili, ker so 10. junija 1940 bivali na ozemlju priključenem k Jugoslaviji, niso dolžni javiti kot tujci, če želijo italijansko državljanstvo ohraniti. Dolžni pa so se javiti tisti, ki hočejo obdržati jugoslovansko državljanstvo, ker jim ga mirovna pogodba zagotavlja. Tisti, ki so se že javili, zaradi tega ne bodo prizadeti, ker bodo prijavo lahko preklkali, ko bodo poznali navodila vlade.

Goriška kvestura in vse druge oblasti pričakujejo uradne razlage določenih mirovne pogodbe. To razlago bo izdala vlada v Rimu. Zato je gornje pojasnilo le začasnega značaja.

Dovoljenje za bivanje in živilske nakaznice

V našem uredništvu se je zgledil zastopnik večje skupine beguncev, ki so bili 10. in 11. novembra na kvesturi, kjer so se želeli prijavi. Uradnik jim je izjavil, da jih smatra za italijanske državljane. Svetoval jim je,

Primeri kršitve naših pravic

V Avstriji smo imeli tako Slovenci kakor Italijani pravico do svojih šol in smo prosto rabili svoj materin jezik v vseh javnih uradih.

Ko so Nemci leta 1943 zasedli te kraje, so takoj vrnilo Slovence jezikovne pravice v javnih uradih in tudi na sodišču in so obnovili slovenske šole. — Za Nemci so leta 1945 prišli Angleži in Amerikanci, ki so nam zopet priznali vse že zgodovinsko pridobljene pravice.

Ko se je italijanska oblast zopet vrnila v Gorico nam zopet hoče kratiti mnoge naše pravice.

Za šole smo se morali boriti in italijanski odpor proti njim še ni ponehal. Na občini smeš govoriti in občevariti skoraj le v italijanščini. Kaj pa še na sodnih in na drugih javnih uradih!

Zato bomo vztrajali na zahtevi po avtonomiji s posebnim statutom.

naj gredo na županstvo po živilske nakaznice. Tam jim pa živilskih nakaznic niso hoteli izstaviti. Zato smo se obrnili na goriškega župana. Izjavil nam je, da je proti koncu oktobra dobil sledeče navodilo: Med jugoslovanskimi in italijanskimi zastopniki so v teku razgovori o tolmačenju določil mirovne pogodbe, zlasti paragrafa 19, po katerem so postali jugoslovanski državljani vsi prebivalci, ki so 10. junija 1940 stanovali na ozemlju, ki je z mirovno pogodbo priključen Jugoslaviji.

Prizadeti naj nekoliko potrpijo. Po zaključenih razgovorih se bo njihov položaj uredil.

Vpis v volilne imenike

Glede tega vprašanja smo dobili na mestnem županstvu sledeča pojasnila: V volilne imenike se vpišejo samo italijanski državljani. Tisti, ki so na podlagi § 19 mirovne pogodbe zgubili ital. državljanstvo, se ne vpišejo, dokler vprašanje njihovega državljanstva ne bo razjasnjeno. Vpišejo se vse 21 let stare osebe, ki imajo ital. državljanstvo in tu stalno bivališče ter tudi osebe s provi-

zoričnim bivališčem, če že niso vpisane v kaki drugi občini. Te osebe se morajo odločiti za eno ali drugo občino.

Zadnja vest

Goriška kvestura je 12. t. m. uradno javila prizadežim, da se vsi, ki so se rodili v mejah Italije po l. 1918 in še danes vedno bivajo na italijanskem ozemlju, lahko izjavijo za italijanske državljane in se ne smatrajo za tujce.

Vprašanje živilskih nakaznic pa še ni rešeno; goriška mestna občina se še vedno upira izdajati živilske karte.

Še o šolstvu

Rimska vlada je goriškim Slovincem zagotovila popolno enakopravnost z drugimi državljani. Prepričani smo, da so bile te obljube iskreno mišljene. Bridko je samo to, da krajevne oblasti ovirajo Slovence, kjer le morejo. V dokaz naj navedemo samo nekaj števil iz osnovnega šolstva.

V Standrežu pri Gorici sta dve osnovni šoli: slovenska in italijanska. Slovenska šteje 169 učencev, italijanska pa 17. Slovenska ima na razpolago tri učilnice, italijanska dve. 17 italijanskih otrok poučujeta dve učni moči. Poleg njih je še šolski voditelj, ki ne poučuje. Menda italijanski šolski zakon ne pozna šolskih voditeljev brez učne dolžnosti. Za 169 slovenskih učencev pa sta bili do predkratkim samo dve učiteljici. Človek, primerjaj in presodi, kakšna je enakopravnost v praksi.

V Pevmi so zbrali osem italijanskih otrok ter so otvorili šolo. V redu. Vsi imajo pravico do izobrazbe. Prav pa ni, da so za teh osem otrok določili največjo učilnico, medtem ko se 120 slovenskih šolarjev mora zadovoljiti z manjšimi šolskimi sobami.

Če bi primera s Pevmo držala, bi šolska oblast morala kar jutri odpreti slovensko šolo v Ločniku, kjer 37 slovenskih otrok še vedno čaka na slovensko šolo. V Ločniku je bila do l. 1915, vedno slovenska šola. Da jo je fašizem uničil, ni čudno. Čudno bo le, če je ne bo odprla demokratična Italija, ki vedno poudarja, da bo spoštovala pravice narodnih manjšin. Iz Krmina poročajo, da je tamkajšnja občinska uprava dala odpeljati iz slovenske šole vse lepe in uporabne klopi ter jih nadomestila s starimi, razrezanimi, na katerih skoraj ni mogoče pisati.

Marsikaj se dogaja s slovenskimi šolami, kar znači prikrito zatiranje. Ali ne bodo merodajni krogi spoznali, da trajno in umetno vzdrževano nezadovoljstvo koncem koncev škoduje bolj državi kot posameznikom?

POSLANO: * 12 podpisov 12 prič

V številki 724. z dne 19. okt. t. l. je »Primorski dnevnik« priobčil članek pod naslovom: Ščuka. Članek vsebuje tudi nekako izjavo podpisano od 12 Komencev. — V tej izjavi se mi očitno, da sem bil prvi in najzvestejši fašist v Komnu, da sem izdal stanovskega tovariša, da sem hranil delavce s skoro živalsko hrano itd.

Osvobodilna borba je pomela z marsičem, ni pa pomela z narodnimi pregovori, kot so: Ni važno, kaj se reče — pač pa kdo reče in še: Rečem ti — da mi ne rečeš! Na podlagi teh dveh pregovorov bom predstavil »Primorske« mu dnevniku njegovih 12 prič.

Prva je: Abram Alojz Komen 75. Tega ni! Pač pa je ta pod št. 77 ali še bolje pod 72 ali 73. Ta človek je zahajal v mojo hišo skoro vsak večer do dneva moje aretacije. Aretirani sem bil radi njegovega bega iz Komne, ker so slutili v moji osebi voditelja vsega partizanskega gibanja v Komnu. Vsakokrat je pravil pred vso mojo družino o vseh sestankih, ki se jih je udeleževal kot ofar. Kaj se je tam govorilo, kdo je bil navzoč, kdo je govoril itd.

Kaj ni čudno, da je v hiši takega zagrizenega »fašista« zaupal vse partizansko gibanje? Prijavil se je oblastim sam. Resnica je, da me na kvesturi ni izdal in jaz njegava tudi ne! Izdal ga je tovariš ofar. Za časa njegovega sedenja sem izročal njegovi ženi denar in moško, da mu je imela kaj poslati v zapor. Pozneje so tovariši odpeljali njegovo ženo in ni je več. Po povratku iz Nemčije pa si je našel drugo in kot mojemu sosedu bi mu prišel prav moj skedenj in tudi del borjača.

Druga je: Božeglav 30. — Je li to oče, tedaj je ravno bil med prvimi komenskimi fašisti in ponasjal se je v črni fašistični uniformi s fezom na glavi po vseh komenskih gostilnah do zadnjega dne fašizma. Je videl kdo mene v uniformi s fezom? Ne, ker je sploh nikoli imel nistem. Je li to sin Rudan? Zakaj pa je prišel dne 7. maja 1946. v Nabrežino k meni z nekim poslanstvom, da me žele vsi Komenci v Komen? »Ko smo čuli, da ste nekaj reaktor, smo imeli v Komnu sejo samo radi vas. Vsi smo bili za vas, le Abram Alojz je izjavil, da ste propagandist za Mihajloviča, a mi tega ne verjamemo!« (Čudno, torej vendar nisem propagiral za zmago fašizma!). Še pred tem se je hotel ta Rudan polastiti hiše in vinograde mojega sina, a sem mu to preprečil. Rudan, si podpisal iz tega razloga?

Tretja je: Lozej Karel 62. Če je to sin Janeza, je podpisal najbrže za to, ker sem svoječasno rešil očeta pred fašističnim preganjanjem. Drugega vzroka gotovo ni.

ni pevske zbor. Tega petja nismo še slišali v tujini! Sv. maša bo v bodoče bolj obiskovana. Istočasno prirejajo begunci shode, se pripravljajo na prireditve, namenjajo ustanoviti nova društva. Sploh se zdi, da bodo rešili slovenski »kulturni voze«, katerega so naši komunisti pahnili na rob propada. Ni treba omenjati, da to silno grize dosedanje naše voditelje. Tukajšnji komunistični časopis »Slov. glas« bruha ogenj in žveplo. Rumena nevoščljivost ga razjeda. Toda delo in požrtvovalnost teh podjetnih in zmornih ljudi bo, kot se vse zdi, zmagala.

Včasih si mislim: kolika škoda za slovenski narod, da je izgubil te sijajne ljudi! Koliko dobrega bi ustvarili v Sloveniji. A nato si rečem: Ne! Prav je, da so prišli med nas! Sicer bi se bili potopili v tujem morju. Nam je tu strašno primanjlovala slovenske inteligence, izobražencev. Zato nam je slo tako piškavo. Sedaj bo bolje. Bog jih je poslal med nas.

Tako naj izveni moje pismo v najboljše upe za srečnejšo bodočnost argentinskih Slovencev.

Vsej družini najlepše pozdrave!

KOMUNIZEM NI SLOVANSTVO SLOVANSTVO NE SME POSTATI ŽRTEV KOMUNISTIČNIH ZABLOD Od kod komunizem?

Komunizem ni slovanskega niti azijskega porekla. Oče klasičnega komunizma je novinar Karl Marx, rojen v Trierju (Nemčija) 1818 od židovskih nemško govorečih staršev. Bogati tovarnar Friedrich Engels je podpiral Marxa in njegova dela z znatnimi denarnimi sredstvi, je skrbel za njih tisk in razširjenje. Bebel, Singer, Kohn, Davidsohn, Frank, Hirsch, Wilhelm in Karel Liebknecht, Rosa Luxemburg in drugi ter nekaj ruskih komunistov neslovanskega porekla so bili apostoli klasičnega komunizma. Marx povečuje materijo (gmo), in zanika vpliv duha in duhovnih vrednot na razvoj človeštva in njegove zgodovine. S tem zanika moralo, etiko in ljubezen, temelje današnje evropske kulture, ter stremljenje človeštva navzgor k večjemu izpopolnjevanju in k zboljšanju gospodarskih, socialnih in kulturnih pridobitev. S tem zanika vero v človeka in v njegove ideale, človekovo svobodno voljo in zmago duha nad surovo materijo. V človeku ne vidi najvišjega bitja vesoljnega stvarstva, ampak samo mrtvi stroj. Zato mora po komunističnih naukih človek služiti kolektivu — to je komunistični državi, ki je neomejeni gospodar nad človekom, nad njegovo delovno silo in nad njegovim življenjem. V komunističnem pojmovanju država ni tvorba svobodnih državljanov, ki so jo zgradili zaradi državljanov samih in radi boljše varnosti njih in njihovih pravic, ampak je z zvižajo in s silo vsiljena oblast spretnih, brezobzirnih in oblasti željnih voditeljev, ki sloni na policiji in vojaštvu.

Kaj hoče komunizem?

Ti voditelji hočejo biti neke vrste nadljudje, ki se ne smejo brigati za voljo ljudskih mas, ampak morajo iti zlepa ali zgrda preko nje. Dopustna so jim vsa sredstva za dosego cilja, pa bila moralna ali ne. Na eni strani morajo prepričati spretnostjo in prebrisano delavske mase, da vladajo po volji ljudstva in z njegovim privoljenjem, samo za njegov blagor in njegovo korist. Na drugi strani pa morajo uporabljati, zlasti nasproti izobraženstvu, silo in zapor, ker inteligence ne morejo vedno obvladati z zvižajo in obljubami.

Komunizem je v svojem bistvu borba ozkega kroga samozvanih vladateljev ljudi za nadvlado in moč nad svetom. Zato je internacionalen kakor je internacionalen tudi kapitalizem. Za dosego cilja in vlade nad svetom potrebuje komunizem ogromnih sil. Naravno, da je komunizem v borbi za nadvlado sveta iskal zavezništva pri delavskih vrstah. Med delavstvo je vrgel kup obljub in lepih besed o nadvladi delavskega razreda nad vsemi drugimi stanovi, o razdelitvi imovine in gospodarskih dobrin. Obljube rode upanje in zato je šlo delavstvo za obljubami.

Komunizem pri neslovanskih narodih

Zibelka komunizma je bila v prvi vrsti Nemčija, Anglija in Francija. Tam so se razvijala prva, široka plasti obsegajoča delavska gibanja. Tam je cvela komunistična literatura in tam je igral komunizem važno vlogo že pred prvo svetovno vojno in po njej. Na milijone komunističnih glasov je šlo to gibanje, zlasti v Nemčiji pred nastopom Hitlerja. Ali nikjer, niti v Nemčiji, niti v Franciji, niti na Angležkem ali v kaki drugi zapadni industrijski državi se ni mogel komunizem zakoreniniti. Ljudstvo je stvarno mislilo in računalo; je tudi poslušalo komunistične nauke in je v teoriji z njimi soglašalo, toda v praksi jih je odklonilo. Za to je bilo treba naivne, preproste slovanske duše, da je podlegla in postala predmet za komunistični eksperiment. V Rusiji vlada komunizem od 1917. Kaj je dal komunizem ruskomu narodu? V prvih treh letih najbolj krvavo državljansko vojno, kar jih pozna zgodovina. Potem lakoto, ki je zahtevala v enem samem letu (1920) preko 10 milijonov žrtev. In za tem neprestano trpljenje v znamenju petletke. Petletka je načrtno izkoriščanje delavstva v sedanosti z obljubami za bodočnost.

Ruski eksperiment

Po tridesetih letih komunistične revolucije je ruski človek suženj komunistične države kakor je bil pred revolucijo suženj carizma. Komunizem ni odstranil kapitalizma in ni odpravil lastnine. Zamenjal je samo kapitalista in lastnika. Mesto prejšnjih privatnih kapitalistov in lastnikov je postavil kapitalistično državo. Mesto privatnega kapitalizma je komunizem uvedel državni kapitalizem. Vsemogočna država razpolaga z vsem imetjem in z vsem denarjem. Ona je lastnica tvornic, trgovskih podjetij in celokupne zemlje. Njena moč je tako ogromna, da nasproti komunistični državi izgine vsak socialni razred in stan; kaj šele posameznik. Samo onih par tisoč izbranih šteje, ki vodijo in upravljajo državo. Oni žive v blagostanju in razkošju.

Kaj pa delavec in kmet? Boljševizem (teroristični komunizem) je obljubil delavcem tovarne, kmetom zemljo in vojakom mir. Ali dal ni nikomur ničesar. Delavec je ostal delavec in kmet je ostal kmet. Še huje. Prej pod privatnim podjetnikom je imel delavec splošno priznano pravico do stavke; danes pa je v komunistični državi štrajk sabotaža na državni imovini in se kaznuje s smrtjo. Prej je delavec lahko svobodno menjal delodajalca, danes je pa na podjetje vkljen in ga ne sme zapustiti. Prej je delavec po svoji lastni volji lahko šel na delo ali pa tudi ostal doma; danes pa se delavec, ki od dela izostane, postavi kot saboter pred sodnijo. In kmet? Po vsej državi se kmetje puntajo proti današnjemu načinu obdelovanja in uživanja zemlje in polnijo prisilna delavska taborišča po Sibiriji.

Slovanstvo nima nič s komunizmom

So ljudje, ki še mislijo, da imajo današnji boljševiški vladodržci komunisti slovanstvo za svoj cilj. Kakšna zmota! Ali si je sploh slovanstvo kedaj domišljalo, da bi zavladalo nad svetom? Nikdar, niti v časih romantičnega panslavizma. Slovanstvo nima napadalnih namenov in propaganda, ki jo danes širi v svet boljševizem, je proti slovanskim interesom. Boljševiška revolucija na ruskih tleh ni plod slovanstva in Slovanov. Lenin je sicer nosil rusko ime Uljanov, ali je bil rojen v Astrahanu ob Kaspiškem morju in je bil po svoji krvi in podobi Mongol. Stalin, čegar pravo ime je

Pismo iz Amerike

Buenos Aires, 26. okt. 1947.

Preljuba sestra!

Najini pismi sta se tokrat križali. Zato ti odgovarjam, ne da bi čakala Tvojega odgovora na moje pismo z dne 16. oktobra.

Popolnoma razumem Tvojo skrb, kako bo s hčerko Milico, drugošolko, ker ne veste, če vam bodo dovolili v Gorici slovenske srednje šole. Krajevni italijanski nestrpnosti vam bodo pač metali polena pod noge. Septemskimi dogodki to napovedujejo. Italijani se niso nič naučili iz zadnje vojne.

Pretrsele so me novice o slovenskih beguncih po Gorici, Vidmu, Trstu in drugod. Okrog tavajo lažni in potrti, mlo gledajo proti svojim domovom v Brdih, na Vipavskem, v gorah, odkoder jih je pregnal brezsrčni komunizem. Lepo odrešenje vam je prinesel.

Tudi sem v Argentino prihajajo slovenski begunci. In kake strašne novice prinašajo. Kar lasje nam vstajajo, ko poslušamo iz ust živih prič, kako zločine so vršili Nemci nad našimi ljudmi. In komunistični partizani nič manj. V roko sem dobila »Črne bukve«, ta

strašni dokument komunističnega besa. S solzami v očeh sem ogledovala sliko umorjenega Danila Ferjančiča, tega dobrega in nasmeganega vipavskega otroka, ki sem ga poznala kot študenta. Ne, on ni mogel biti izdajalec! Najboljše nas je pa zadela vest o kosovski tragediji. Dvanajst tisoč slovenskih fantov so poklali komunisti! Brez sodbe, brez preiskave! Divjaki Ognjene zemlje bi ne zmogli kaj takega. Uboge matere, uboge družine!

V zadnjem pismu sem ti omenila, kako nas je bila preselila komunistična propaganda ter kako smo se bili zapirali, da gremo vsi domov. Toda prišla so številna pisma od svojcev iz domovine, naj se ne vračamo. V pismih ni bilo povedano, zakaj. Sedaj pa, ko so nam begunci opisali domače razmere, razumemo, kar nismo znali brati med vrsticami.

Prvim beguncem, ki so prišli med nas, niso evetele rožice. V njih smo gledali zločince in izdajalce. Ko smo pa slišali še drugo palat zvona in ko smo jih spoznali za poštene Slovence — saj so najbrže cvet našega naroda — se je njihov položaj znatno zboljšal.

Prave čudeže krščanske ljubezni vrši tu preč. g. Janez Hladnik. Sredi mesta je najel hišo, kamor sprejema slovenske begunce. Trka na vsa vrata, kjer prebivajo Slovenci, s prošnjo, naj vzamemo pod streho svoje tako težko preizkušene brate. Išče jim zaposlitev, dela. Še več! Nakupil je dosti zemlje za naselitev. Reči moram, da je tako že vse preskrbljeno, še predno pridejo. Ker so se dosedanja prišli izkazali za visoko izobražene, zmogljive, pridne in pošteno, se boljši ljudje kar trežejo zanje. Najlažje dobijo zaposlitev v fabrikah. Neki naš podjetnik Vipavec, po priimku Živec, ima kar 12 beguncev pod streho. Kot upravitelj v važnem podjetju je mnogim poskrbel službo. V eno samo fabriko, ki je v delu, bo lahko sprejetih do osem tisoč delavcev. Mizarji in zidarji imajo po 18 pesov dnevno. Vajenci pri mehanikih imajo po 350 pesov mesečno.

Pa tudi kulturno so se novodošli lepo postavili. Kot sem ti pisala, so oblasti ukinile vsa naša društva, češ da so komunistična. Prepovedale so prireditve. Beguncem pa pustijo bolj proste roke. Takoj so organizirali nov cerkev-

Vesti s Tržaškega

Med obema področjema STO-ja

ma, razen morda apetit po zemlji. Četrta: Slavec Josip 1. Njegov oče je delal kot stalen delavec pri naši hiši približno 30 let, pod mojim gospodarjenjem okoli 15 let, to je do smrti. Ali bi zdržal toliko časa pri živalski hrani delavca, ki je delal v svoji mladosti pri tvrdki Exner v Trstu? In če je prezgodaj umrl, gotovo ni umrl radi terana, ki sem mu ga nosil k postelji, ko ga je ravno ta sin tako pretepel, da ni bil več za delo. Če bi bila tvoja rajna sestra še živa, bi ti, Pepi, za ta podpis pljunila v obraz.

Peta priča: Volčič Jožef 145. Ta mi plačal s tem podpisom sedemletno najemnino za mojo njivo »Kovačence«, parc. št. 708/1 in za brezplačno meljo v mlinu, za časa, ko je njegov oče umiral v Dachau.

Šesta: Jurca Jožko 17. Je to klobučarjev? Se ne splača odgovoriti. Sedma: Godnič Ignac 18. Bil je 15 let v Jugoslaviji. Vrnil se je po polomu. Vem le, da sem njegovemu očetu preskrbel lepe tisočake za popravilo pašnikov. Do sedaj se mi ni še zahvalil, se je pa sedaj sin.

Osma: Kovačič Drago 41. Tu je bil ta doma, predno je njegov oče hišo zamenjal za št. 64. Kot vidim, je sedaj zopet na prejšnjem domu. Na kak način? Odkupil gotovo nil! Kovačič Drago je bil komenski brisvec. Pod Italijo je bril fašiste — med vojno zaprt. Po polomu je iz Komna zbežal v Gorico brit Nemce. V zadnjem mesecu borbe je odšel na teren, da s tem reši zastopleno ženo. V Komnu je postal bog — tajnik in kot tak brije sedaj po Komnu z mitro. Dokaz temu je razsodba tržaškega sodišča, s katero mu je prisodilo za umor v Svetem — 30 let ječe.

Deveta: Jazbec Baldomir. Ga ne poznam. Čujem, da je nekak funkcionar komenskega odbora. O njem vem le to, da je bilo njegovi ženi Zdenki preprečeno, da bi kradla grozdje v mojih vinogradih.

Deseta: Kavčič Rado — ta je pa Zdenkin brat.

Enajsta: Dugulin Avgust, Škrbi na 20. Poznal sem Dugulin Avgusta, ki so ga ubili Nemci. Ta pa mi je neznan.

Dvanajsta: Godnič Berta. Preserje 19. Tudi te ne poznam! Pravi jo pa mi, da je žena Godniča, ki je dobil za umor učitelja v Svetem, v lanskem avgustu pred tržaškim sodiščem — 17 let ječe. Ako ni ona, naj mi oprost!

Po vsem tem vprašam: 1) Zakaj ni »Primorski dnevnik« priobčil te izjave že pred meseci, imel jo je podpisano, pa je čakal, da pade med te »priče« in mene državna meja?

2) Zakaj me niso te »priče« — oziroma »Primorski dnevnik« — naznanile epuracijski komisiji, če sem bil res tak fašist? Saj ste vse dobro vedeli, da sem v službi.

3) Kje so podpisi ostalih 7000 Komencev? — Zavedam se, da izpostavljam s tem Komence v veliko zadrego. Zahtevali bodo vaše podpise: Podpiši ali...

Komenci! Podpišite, kar hočete! To je morda zadnja usluga, ki vam jo lahko izkažem. Kar »Primorski dnevnik« išče, bo tudi dosegel, to je, da mi bodo naprtili

Djugasvili, ni Slovan, ampak azijat. Zato bi bilo nesmiselno si utvarjati, da ima boljševeze s slovanskimi interesi. Vsa današnja gonja za podjarmljenje sveta je delo komunizma, ki se poslužuje slovanstva le kot sredstva.

Komunizem je obsojen na neizogibno propast, ker je komunistična doktrina nasprotna naravnim zakonom; ker ponižuje človeka v sužnja; ker hoče, da so vsi ljudje berači in obupanci; ker hoče v svetlo zmedo, kaos, nemire in sovražstvo, zavedajoč se, da je zadovoljen človek nedostopen za ideje komunizma. Zato je vsak, ki je za red v svetu, za napredek in blagostanje človeka, nasprotnik komunizma. In kdor je nasprotnik komunizma, je danes, misleč da je komunizem v službi slovanstva, tudi nasprotnik Slovencev, Hrvatov, Srbov in Slovanov sploh. Slovanstvo je usuznjeno komunizmu v svojo nesrečo. Za to se ima zahvaliti režimom komunističnih manjšin, ki so se polastile slovanskih držav in jih vklepile v službo komunistične svetovne revolucije. Sovražstvo sveta proti komunizmu se obrača proti Slovanom, ker neveden svet istoveti Slovana, Slovenca, Hrvata s komunistom.

Iz naših starih prijateljev, je komunizem naredil sovražnike. Svet, ki je visoko cenil slovenskega, hrvatskega in srbskega delavca v inozemstvu, vidi danes v njem revolucionarnega komunističnega odzivanja. Prvi glasovi iz Južne Amerike nam to potrjujejo. V samem Buenos Airesu je bilo zaprtih osem jugoslovanskih kulturnih krožkov v zadnjih tednih.

Komunizem pripravila utopistično svetovno revolucijo, a slovanstvo bo plačalo račun.

Uradno poročajo, da je bilo v zadnjih dneh več sestankov med zastopniki ZVU na STO-ju in med odposlanci jugoslovanske vojaške uprave. Na sestankih so razpravljali o zadevah, zlasti gospodarskih, ki se tičejo obeh področij. Dva sestanka sta bila v Trstu, tretji pa v Kopru. Na tretjem sestanku so izmenjali informacije o ukrepih za izdajanje in žigosanje osebnih izkaznic in za registracijo vozil z veljavnostjo na obeh področjih. Poleg tega je bil dosežen sporazum za svobodno vožnjo med obema področjema za vsa pravilno vpisana vozila.

Omejitev vode

Zaradi nezadostnega električnega toka za pogon vodnih črpalk, posebno pri vodovodnih postajah v Randaccio in pri Sv. Križu, so omejili dobavo vode v mestu. V vseh delih mesta bodo dobavljali vodo redno od polnoči do 6. ure zjutraj. Od 6. do 11. ure dopoldne in od 15. do 20. ure popoldne bodo vodo dobavljali le v tistih okrajih mesta, ki leže do 50 metrov višine nad morjem. Od 11. do 15. ure popoldne in od 20. do 24. ure ponoči bodo dobavljali vodo samo v onih predelih, ki leže nad 50 metrov višine nad morjem. Črte 50 metrov ni mogoče točno določiti, potrošniki ob tej črti bodo iz izkušnje ugotovili, h kateri skupini spadajo. Dobava vode v področju nad 50 metrov je odvisna od črpalk, ki jih poganja električna sila. Potrošnikom priporočamo, da se založijo z vodo predvsem v dobi med polnočjo in 6. uro zjutraj. Vsem prebivalcem pa mero dajni činitelji priporočajo čim bolj štediti z vodo.

Ojačenje vodovodnih naprav

Zaradi pomanjkanja vode v nekaterih mestnih okrajih so sklenili ojačiti črpalne naprave. Zato so nabavili dva nova generatorja, ki sta prispela na ladji »Alexander Clay« iz Livorna. Generatorjev niso mogli izkrcati v tržaškem pristanišču, ker sta previsoka za prevoz pod železniškim nadvozom na Miramarski cesti. Izkrcali so ju s 150 tonskim žerjavom v Barkovljah, kjer se konča proga cestne proces sam Bog ve zakaj vse — z obzornostjo na zapleno premoženja. Vem le to, da se razen po mojih parcelah marsikomu cedijo sline tudi po mojih vinogradih.

Ščuka France

didaktični ravnatelj v Nabrežini Opomba uredništva: Radi pomanjkanja prostora pride Vaše drugo »Poslano« na vrsto prihodnjici.

Za dopise pod tem naslovom odgovarja uredništvo samo, v kolikor zahteva zakon.

železnice. Oba generatorja sta približno 400 kilovatna motorja vrste Diesel. Tehtata po 45 ton. Namešljena sta za vodovod v Randaccio.

Razprava proti majorju Richardsonu

Razprava proti majorju Edvardu Richardsonu, bivšemu šefu urada za javna dela ZVU v Trstu, se je pričela v sredo ob 9. uri pred vojaškim sodiščem v ulici Univerzitetni št. 8. Major Richardson je obtožen po čl. 95 vojaškega kazenskega zakonika, da je nagovarjal k sprejemanju denarja od podjetnikov, ter po čl. 96 voj. kaz. zakonika, da je sam sprejel denar in uro od podjetnika ter bil v posesti ameriške valute. Razprava je javna.

Uradne ure pri poštah

Ravnateljstvo za pošto in brzojav javlja, da bodo pomožni poštni uradi v Barkovljah, Sv. Ivanu, Sv. Marku in v Šknednu od 20. t. m. dalje do preklica imeli uradne ure nepretrgano od 8. do 16. ure, medtem ko bodo blagajne odprte samo do 14. ure ob navadnih dneh ter do 12. ure ob sobotah in na zadnji dan v mesecu. Ob nedeljah in praznikih bodo navedeni uradi zaprti.

Radio v službi policije

Policija Julijske krajine je dobila v uporabo dve radijski oddajni postaji po 400 wattov, s katerima vzdržuje zvezo s svojimi patrolnimi avtomobili, ki so opremljeni z radijskimi napravami. Tako razpolaga tukajšnja policija z eno izmed najmočnejših radijskih poročevalnih služb na svetu. Z navedenimi oddajniki so nadomestili dva oddajnika po 25 wattov. Uporabljajo ju za vzdrževanje zveze med poveljstvi področja in za nadzorstvo 12-tilh, z radijem opremljenih policijskih avtomobilov, ki krožijo po Trstu. Drugi avtomobil so v službi na Občinah, v Devinu in v Miljah. Radijski avtomobili in močni oddajniki tvorijo del hitre policijske službe, ki omogoča prebivalstvu, da lahko takoj ob kateri koli uri podnevi in ponoči s pozivom na tel. 23 pokliče na pomoč policijo. Pravtako je s tem omogočena tudi redna zveza s patrolnimi čolni v tržaškem pristanišču.

Plačilo zaostalih mezd

Zaradi obračunskih težkoč, ki so nastale z ratifikacijo mirovne pogodbe, ko je italijanska vlada prenehala biti obvezana za plačevanje stroškov zasedbe na tržaškem ozemlju, so mnoge zasebne tvrdke prišle v plačilne težave, da niso mogle izplačati zaostalih mezd svojim delavcem in kriti drugih dospelih računov za nabavljeni gradbeni material. Zaradi tega je finančni oddelek ZVU poskrbel za nova finančna sredstva, katera je zdaj kot predujme stavil na razpolago posameznim tvrdkam. Do končnega obračuna bo prišlo šele tedaj, ko bodo pristojni uradi ugotovili, kateri in koliko računov pride v breme italijanske vlade, medtem ko bo za ostanek treba najti kritje na drugih mestih.

Iz Šempolaja

Dopis iz Sv. Križa v zadnji »Demokraciji«, mi je ostal v grlu. Zakaj? — Zato, ker smo tudi mi Šempolajci ravno taki zajci, kot so Križani. Pa ni čudo, saj sta obe te vasi trdnjavi progresivne zabosti. Kar nam eden ali dva ukaže, vsi ubogamo, čeprav vemo, da je neumno. Tudi naši otroci »štrajkajo«, ker nočejo pridne učiteljice. Najbrže ni fašistov nikoli niti videla, a jo že mažejo za fašistko. Kdo? Med njimi tudi bivši fašisti. Tovarišu J. F. povemo enkrat za vselej, da naj se zgubi iz Šempolaja in naj gre strašit raje v Mavhinje, ako ima korajžjo. Ugotavljamo, da nas je pod fašizmom pustil na cedilu in sedaj smo mu zopet dobri, da nam vsiljuje še hujši fašizem, kot so nam ga vsiljevali razni Brevedani, Antonianiji, Gigliottiji in nekateri njih repniki tudi iz Šempolaja. Hočemo biti res svobodni Slovenci STO-ja in ne sužnji komunističnega terorja. Upamo, da bo to pomagalo, da pridemo Šempolajci že enkrat do toliko zahtevane in zaželjene svobode.

Oče iz Šempolaja

Nabrežina

Pri nas smo postali kaj napredni. Tovariši iz Trsta nam nudijo politične ure kar v gostilni. Tako sta v nedeljo 2. novembra prišla dva gospoda tovariša. Enega so njegovi znanci od istega omizja imenovali: chi non è con noi è contro di noi. Baje mnogo govori pri raznih političnih manifestacijah. Eden od obeh govornikov je kar naprej proslavljal petorožarno zvezdo. Najbolj se je označil z besedami, ki jih je izrekel na koncu svojega govora: »Mi smo za Jugoslavijo. Kakšen rešim tam vlada, nas nič ne briga.« Tovarišem, ki še kdaj utegnejo priti v Nabrežino na politične ure, svetujemo, naj se malo bolje pripravijo, kajti Nabrežinci nismo tako neumni, da bi spili vse, kar nam kdo ponuja.

Vesti z Goriškega

Ljudstvo naj ima besedo

Pretekli teden je zboroval goriški odbor italijanske republikanske stranke. Na dnevnem redu so imeli tudi vprašanje občinske avtonomije. Prišli so do zaključka, da bi se morali odcepiti od Gorice sledeči slovenski kraji: Štandrež, Pevma, Oslavje in Šentmarver. Ločnik in Podgora pa naj bi ostala še nadalje pod Gorico. Tako bi se, pravijo, popravila krivica, ki jo je fašizem storil tem občinam, ko je zatrl njihovo samoupravo.

Po našem to vprašanje ni tako preprosto, da bi ga lahko rešili s površno utemeljenim sklepom. Fašizem je res vključil omenjene kraje v goriško občino, ker je vladi takrat to kazalo. Ali naj se gospodarske in druge vezi, ki jih je skupno življenje ustvarilo v zadnjih dvajsetih letih, zopet pretržejo samo zato, ker to neki skupini bolj kaže? In zakaj naj bi Ločnik in Podgora ostala pri Gorici, ko jih je pa isti fašistični ukaz združil z njo? Zdi se, da so za temi zahtevami vse prej kot občinski gospodarski

interesi. Ali se morda za vsem tem ne skriva le želja, da bi Slovence čimbolj izrinili iz Gorice? Pa bodi kakorkoli! Naše mnenje je, da je za tak važen ukrep treba najprej vprašati prizadete občinarje, ki naj se svobodno izrazijo, kje želijo biti.

Zastopnik prosvetnega ministrstva v Gorici

V Gorico je dospel prof. Giov. Ferretti, glavni ravnatelj oddelka za šole v mejnih pasovih in za izmenjavanje kulturnih dobrin z inozemstvom. Prof. Ferretti, ki je v italijanski javnosti znan zlasti po svojem temeljnem delu o pesniku Leopardiju, je vedno zagovarjal pravice narodnih manjšin do šolstva v materinem jeziku. V naših krajih se je po šolskih poslih mudil že po prvi svetovni vojni pred nastopom fašizma. Prepričani smo, da bo sedaj s svojo uvidenostjo in razgledanostjo znal pravično rešiti vsa še viseča vprašanja slovenskega šolstva na Goriškem.

Nova maša

V Landru nad Čedadom v Slov. Benečiji bo prihodnje nedelje slovesna nova sv. maša. Daroval jo bo nečak tamošnjega dušnega pastirja g. Zupančiča. Novomšaniku želimo obilo božjega blagoslova.

Poslužujejo se laži in groženj...

Iz dežele nam poročajo, da se pristaši komunistične »demokratske« fronte poslužujejo imena Slovenske demokratske zveze, ko zbirajo člane po vaseh. Tako na Spodnjem Krasu kakor v Brdih. Ker jih ljudstvo ne mara in odkrito odobruje naše resnično demokratske nazore, pravijo komunistični agitatorji po vaseh, da sta Slovenska demokratska zveza in »demokratska« fronta eno in isto. Zlasti se pri tem nečednem opravilu odkliče »tovariš« Stanko Hlede iz Števerjana, prav tisti, ki je pred kratkim trgal »Demokracijo« iz rok poštenih čitateljev. Na Opčinah pa si komunistični »Ljudski odbor« dovoljuje klicati posamezne vaščane na odgovor, zakaj čitajo »Demokracijo« ter jim žuga in grozi. Zopet v Gorici trde novi »tovariši« po kavarnah, da »Demokracija« ne bo mogla živeti niti do Božiča. Opozarjamo vse krive preroke in hujskače, da bomo nastopili proti njim sodnijsko. Vse poštene naše ljudi pa prosimo, naj pazijo, da ne nasejo dejo lažem in naj nam javijo vsako vrsto groženje. — »Demokracija« pa bo živela in izhajala še naprej, tudi preko božiča.

Napad z bombo

Zadnjo soboto 9. t. m. v poznih nočnih urah je z močnim treskom eksplodirala bomba, ki je bila položena ob vogalu pritlične vile v ulici Brigata Casale, kjer stanuje mestni župan dr. Stecchina. Razbite so bile skoro vse šipe na poslopiju in znaša škoda okrog 30.000 lir. Druge nesreče pa ni bilo. Bomba so verjetno položili italijanski zagrizenci, kajti zloglasni tajni radio »Venezia Giulia« je vest pospremlil z opombo, da je bil atentat izvršen, ker je dr. Stecchina preveč naklonjen Slovincem. Ali Italijani res še ne bodo spregledali in uvideli, da jih nasilje vodi v pogubo.

PASTIRČEK

Te dni je po poletnem premoru zopet izšel otroški list »Pastirček«, ki gre v tretje leto. Izšli sta dve številki skupaj. Z okusnimi umetniškimi platnicami in pestro vsebino se listič kar postavi in ga bodo naši malčki gotovo z veseljem sprejeli in čitali. Cena številki 20 lir. Uredništvo in uprava: Slovensko Alojzijevešče, Gorica, ulica Don Bosco 3.

Živilske nakaznice

Sepral priporoča, naj se živilske nakaznice za četrtoletje november 1947 — februar 1948 dobra ohranijo. Zlasti naj se pazi na drugi odrezek za razna živila, na katerega se bodo delili posebni dodatki.

Incident na Solkanjski meji

»Giornale di Trieste« z dne 11. t. m. prinaša vest, kjer opisuje dogodek, ki se je pripetil na jugoslovansko mejo v bližini Solkana in pripoveduje, kako so italijanski stražniki opazili tri ljudi, ki so se skušali vtihotapiti na italijansko ozemlje. To bi se jim bilo tudi posrečilo, če bi stražniki ne bili izprožili proti njim svojih brzo-strelk in jih tako prepodili nazaj na jugoslovansko ozemlje. Članek potem pripoveduje, kako so strelci vzbudili pozornost jugoslovanskih stražnikov, ki so prihiteli na lice mesta in aretirali vse tri ubežnike. Nam se zdi tako ravnanje okrutno in ga ne razumemo, ko pač vemo, da je predpisana navada, da se begunci, zlasti politični, gostoljubno sprejmejo. To je tudi v nasprotju z mednarodnim pravom, zato si dovoljujemo opozoriti medrodajne oblasti na ta dogodek.

Štandrež

Skrajni čas je že, da se tudi mi oglasimo, da ne bo kdo mislil, da je naša vas čisto izumrla. »Primorski dnevnik« je poročal, da so pri nas izsledili in prijeli strahovalca Tabaja Antona, ki je vrgel bombo na dvorišče, kjer se je vršila predstava. To je res. Čudno se nam zdi le to, da »Prim. dnev.« niti z besedico ni omenil poprejšnjega Tabajevega zelo »zaslužnega« udeleževanja. Mu pa mi malo osvežimo spomin, ker še nismo

pozabili, kako je Tabaj s par enakimi sovrstniki v službi OF strahoval poštene vaščane. Vsi ti so se zdaj v svojem junaštvu poskrili in tudi njihovi starši so jih zahtevali.

Števerjan

ŠIAU je oblekla novo obleko.

V želji, da bi napravili konec nasilju in varanju, hočemo s tem dopisom razkrinkati delovanje komunistične partije v novi obleki Demokratske fronte. Upali smo, da z novimi državnimi mejami ne bomo več v nevarnosti pred terorjem, ki tlačja naše prebivalstvo od ustanovitve OF sem, a vse upanje je bilo zaman. Ze spet so agenti rdečega raja na pragu s staro pesmijo: »Tu imaš polo. Podpiši! To je protest. Mi zahtevamo lanske ljudske učitelje. Le tošnji so reakcionarni, fašistični, protiljudski. Če bo treba, bomo postavili naše šole.« Te »naše« šole so oddaljene samo par sto metrov od nas, zato dobro vemo, kakšne so. Verouk je izginil iz njih, morelitev in križ tudi. Pozdrav je »Smrt fašizmu« z dvignjeno pestjo. Solarček, ki je drugi dan šole pozabil na ta pozdrav, je moral za kazen ves čas pouka klečati. Ali naj podpisujemo za tako šolo? Takoj nato so razdelili po hišah posebne tiskovine za pristop v Dem. fronto. 90% nas je, ki nam do skrajnosti presedajo ti hinavski manevari, ali vendar se ne moremo otresti verig, v katere nas je vklepnilo nekaj teroristov. Čas je, da se zganemo in vržemo raz sebe rdeči jarem.

Zadnja številka »Demokracije« je prinesla poročilo o zločinu, ki so ga rdeči krvniki zagrešili pretekli teden na Njivicah pri Kojskem. K temu poročilu dodajamo še sledeče: 24 letni Maraž Jožef in 24 letni Štekar Ladislav nista bila ubita na begu preko meje. O tem pričata klasična strela v tilnik in razbita obraza, da bi ju ne bilo mogoče spoznati. Zločincev ne bomo navajali imenoma, čeprav poznamo vse štiri. Bodo že dali račun. Števerjanci

Opatjeselo

»Ljudska volja«, to je konj, ki ga komunistične oblasti jahajo tudi v komaj priključnih krajih. Tako se je pokazalo tudi v Opatjeselu: »Oblasti«, to je OF, je določila kandidate za bodoče občinske volivce. Lista je bila predložena ljudstvu v odobrenje in ker ni dosegla predpisanih 50 podpisov, je bil sklican masovni sestanek volivcev. Na sestanku je prišel funkcionar OF od okraja in nahrulil ljudi, da si upajo zavrniti oziroma ne odobriti kandidate, ki jih je postavila OF. »Kaki OF-ariji pa ste vi, da ne sledite vodstvu, ki ste ga sami izbrali? Ti ljudje v vodstvu OF so vaši zastopniki, zato je vsak njihov korak izraz ljudske volje, to je vaše volje in vi jih morate upoštevati!« Tako in podobno je govoril možakar poparjenim Opatjem, ki so trdovratno trdili, da morajo biti kandidati izbrani od ljudstva in ne od OF. Nič ni pomagalo, — podpisati je bilo treba — pa četudi je sem pa tja kdo zagodel: podpisem, a nisem za to! Tako je demokracija rdečih!

S KOBARIŠKEGA

Božji mlini...

Slavko Škvor iz Robelišča, znan rdeč priganjač, je bil obsojen na 1 leto zapor, ker je na veliko hotapil preko državne meje. — Nevarna komunistična hujskača Natal in Robič iz Logov pri Breginju sta svojčas ovadila škudljivo družino in so bili vsled tega trije člani družine (starši in en sin) od partizanov ustreljeni v bližini Prosida. Ovadba se je sedaj izkazala za lažno in neopravičeno, in sta bila oba vsled občega zganja kaznovana. Kdaj bodo vsi slični zločini vsaj deloma primerne kaznovani?

Za tiskovni sklad »Demokracije« Neimenovani iz Brd L. 1000.—; ob priliki godu Tonček iz Trsta L. 2.500.—; Marija Stih iz Clevelanda L. 650.—; zaveden narodnjak z Vrha L. 100.—.

Srčna hvala!

Odgovorni urednik: Janko Simčič
Tiska tiskarna Budin v Gorici.